

وامرهم شوری بینهم

اعلاى دين

مَقَالَتِى

تخليص وطن

نومرو ۱۵ ۲۹ شوال ۱۳۱۴

شورای امت

۲۹ مارت افرنگى ۱۸۹۷ سنه)

آدره سمز:

آبونه بدلى: هريراى چون سنه لى برانكيز ليراسيدرد. - بازارايرتسى كونلرى لشراونور -

قانون اساسى - صندوق البوستة نمرة ۳۳۰

مصر القاهرة CANOUN - I - ESSASSI

BOITE SPÉCIALE

N. 330

CAIRE, (Egypte).

نه ممکن ظلم ايله بيداد ايله احصای حریت
چالیش ادرانكى قالدير مقدرسه ك آدميتدن

کال

داخلده بولنان ارباب غیرت وحیته نشر و تعمیمی تعهدایتدیكى
حالده مجاناده كوندريلور.

وسائط مخصوصه ايله ايسته ينلر ايجاب ايدده چك فضلده

اجرى كوندريليدرد.

نسخه سى ۲ غروشدرد

افكار عمومیه منیه بی تنوير ايله وطن مقدسمزك تخليصى شريعت وحيت نامنه طلب ايدن جريده مزك تعمیمی هر مسلم و عثمانلى ايچون برفريضة در

ایلدکاری تحقیق ایلمشدر .

و ۹۴ سنه سی کانون نایسی اوائلده یعنی همان بریحقی سنه سوکره صوبولندن جرائغان سراینه داخل اولان مرحوم علی شفق بک مشاهداتی بویابده قوتلی بردیلدر . شفق بک سلطان مراد حضرتلری صحت کامله دده وار جنتدن بری و فقط صاجلری آغارمغه باشلامش بوحالده بولمشدر . و سلطان مراد حضرتلریک و بر دکاری ایضاحات خلاصه شوندن عبارتدر :

« جلوسمدن اولجه صاجلرمده برایکی بیاض واردی . والدهم بولاری بویامق اوزره بک اوغلندن برصو جلب ایدرک سوردی . بونی متعاقب باشمده بر آغری حس اینمکه باشلامکه دوقور » لیدر سدورف « بوسوده بولنان » آزویت « فیه » به حمل ایلدی . و بونک استعمانی ترک ایلدی له آغریدن اثرقاله مشدر ! مرضک اسباب ابتدایه سی کی کورینن بوساج بویای حقیقه اوتانچ وخیمه نی ویرمش ایسه بر قاج سائیرام آزویتک تاریخمزه موجب اولدینی وقوعات شایان حیرتدر .

سلطان حمید حقیقده ده « قدراشم حال حاضرک اهمیتی هیچ بوقت احاطه ایدمه مشدر . امین ، بو محاربه حیات و نمات هنکامده اک بیوک دوشونجه سی تاج و تختک محافظه سندن عبارتدر . » دیشدر و بونی متعاقب مدحت یاشا ، کمال بک و تودور قصاب کی مختبروران حقیقده معلومات صورمشدر .

و نهایت : « محکومی اولدینغ زنجیر اسارتی قیرمق برجانی کی محبوبیتمه وقت راقان ملتیه عائددر . و تکرار راس حکومتیه کچمکلمک ملکت آرز وسنه متوفقدر . بوقسه بولندینغ حضض اضطر ایدن ، مشاق اسارتدن ، حتی حیات تهلکه لردن شخصم ایچون خلاص املی فکرمدن کچمز ! » دیشلدر . بشاء علیه بوکون سلطان مراد حضرتلری تحت کامله دده لر . و بو تختمزه مأخذل صره سنده بولونوردیغمز (قوت دوکراتری) اون سکر سنه اول یازمش اولدینی ائرنده بحثشو صورتله ختام و بریورکه طوغری و دوراندیشانه اولدینی قدر شایان عبرتدر .

« اگر ترکیه محکوم اقراض ایسه سلطان حمید سرکار ده قالور و نهایت هسنانک صوگ قرالی (ستایسلایس یونانوسکی) کی آیام حیاتی بترسبور غده اکمال ایدر . »

« یوق » عثمانلیر ایچون بر مستقبل مقدر ایسه اوده سلطان مرادک همت جریتر وریسیله حیاتی ملت ایچون تحت عثمانی به عودتیه متوفقدر . »

« غریبدرکه سلطان حمید نای ترکیه ایچون دأشما

موجب فلاکت اولمش و برنجیسی ۱۷۷۴ معاهده سیله قریبی روسیه به ترک ابتدیی کی اینکجیسیده ملکک ثانی الدن جیقار مشدر . مرادنامی ایسه تاریخ غناییده دأشبار موقع شرف و احترامده در ! »

برانجی آغزندن جیقان بوسطر لک قیمت واهیتی و اسفاک زمان پک آجی تجرب به لرله کوستردی !

دولت عثمانیه و پروسور وامبهری

اخیراً (نه و نمات) غزته سی محرری مجار مستشرقیندن (پروسور وامبهری) نی ترکیانک احوال حاضره سی حقیقه استجواب ایلمشدر . مجاهده لرینک اکثری نقاطی شایان دقت کورلمکله خلاصه نقل ایلدک :

س — شورتک محالفتکارانی هنکامده سزک کی « نوروی طرف بر ترک محبتک افکارینی تلقی اتمک دده قائده دن خالی دکلدر .

وامبهری — اوت ، ترک محبی یم . لکن بونی سلطان طرفدارانی ایل به بر معنایه آسمایدر . ترکر ، کندیلر به معاشرته بولنان اوروپالیرکده تحت تصدیقده درکه ، ای انسانیت پرور ، رحیم ، منصف بر قوم اولوب دولت عثمانیه نک دیکر عناصرینه نسبت قبول ایتزدرجه ده فائق و اداره حاضره دن ده ایالی بر حکومته لایقترلر . سلطانه کلنجه ، مناسبات حسنه مز حسیله کندیسنه مدیون شکران ایسه مده حقیقته قارشی ده عین وظیفه ایله مکلفم

س — لکن ترکار تعریفکر قدر مکمل بر قوم ایسه لر آناتولی و استانبولده اجرا اولنان قتاللری نصل تاویل ایدم ؟

وامبهری — بک بسطلدر : آناتولی قتاللرنده ترک عنصرینک مدخلی اولدینی کی مأمورین محلیه نلده نوعاً مساعجه کارانه اشتراکری مسئولیتک نره به راجع اولدینی کوستر . استانبوله کلنجه معلوم آ هر زره ده که اهلینک بر قسبی مسلحاً قیام اتمش ایسه قان آقشدر : انکیزلر هندولرک عصیاننی قاتله سوندر مدیلمی ؟ زنکارده سلطانک جلوسی ایچون اخیراً نه لریایمیلر ! هندوسانده ، افریقاده جریان ایدن بواحوال استانبولده کندن دها آظالمسانه ، دها آز انسانیت شکنانه میدر ؟ ای او حالده انکیزلر کندیلرینه قارشی عصیانلری (انکیز واری) باصصیر سونلرده نیچون ترکر « آلتوقه » داوانسونلر ؟

لکن هر حالده استانبولده شدتک حدینی آشدینی و حکومت عظیم بر مسئولیت ترتب ایتدیکنی تصدیق ایدرم . و مستقبله ده بوکی بیلر لک تکررینی منع

ایچون برنجی اصلاحات طرفدار لر ندیم .

س — ارمنستان استقلالی طرفدار یمسکر ؟

وامبهری — ارمنی استقلالی قطعاً غیر ممکندر .

ارمنلر هیچ بریرده اکثریتی تشکیل ایدمه مدکری کی حتی کلیله ساکی اولدقلری بریرده یوق کیدر . بالکر بعض شهرلرده زیاده جه درلر . او حالده استقلالیت نصل اولور ! لکن کیرید مسئله سی باشقه ، اوراده اکثریته نسبتاً استقلالیت ممکندر . لکن ارمنستانده اکثریت اولدینی کی حدود اوزرنده بریحقی ملیون ارمنی تبعه سی اولان روسیه نکده بویله بر حکومت تشکیله مساعدده ایدرک احتلال وسیله سته محل براقه سی ده غیر ممکندر . بناء علیه ارمنلر جه سعادت ترکیه نک اصلاحات عمومی سنده در .

س — ترکیه نک اصلاحاتدن امیدوار یمسکر !

وامبهری — نیچون اولیمه یم ؟ بوکون ترکار بزم اون اوچنجی عصرده اولدینغ کی طریق تمدنده درلر . آرمزده فرق زیاده و لمقله برابر احوال معاشرت ، اصول تعلم و سائر جه قرق سنه طرفده کوستر دکلری تبدل و ترقی ایدم بشاردر . شوقدر وارکه ترکیانک تمامیت اصلاحی ایچون اوروپانک معاونتی لازمدر . بوقسه ترکارک کندیلکلردن اصلاحی کوجدر . زیرا ماده معناً قوه حاکمین حائز اولان مقامدن بوکی آثار خیرک صدوری امید اولمه مدینی کی (افکار عمومی) نک ترکیه ده هنوز وجودی اولمیدندن طبقات متوسطه دن بالا به صوغری بر تنصیق مؤثرک امکانی ده یوق کیدر . بناء علیه (حکومت دینک سلطان دیکدر . »

س — اوت . قدرنده افراط . عقلمده نقصان

محاذیری . .

وامبهری — عبدالحمید ده ذکاوت نقصان دکلدر . بالعکس ! لکن بو حالده حکومتی ، ملتنی خراب بر باد ایدن و بر سبب مشروعی اولیان اداره سیده سی ایضاح قالورکه بوده حال حاضرک راحت شخصیه سی قاجر مدینعتدن اصل ضرر دیده اولان ملنکده برشی طب ایتمک لردن عیارتر سلطانک دستور اداره سی هریشی حال اصلینسند محافظه درکه بو خصوصده حتی التده برشی اولمه بیله عدلی محافظه ایده جک قدر مضردر . بشاء علیه سلطانک هنوز دارک و احاطه ایده مدیکه اصلاحات لازمه اوروپا طرفدن اجرا ایتدیرلمیلدر .

س — اجراءن امتناع ایدره ؟

وامبهری — ایدره اوروپا خلی تهدیدی ایله یوله کتیرر . لکن ظن ایدرم م خلای لازمکمز ، فقط لزومی تبیین ایدرم سه تردد لازم دکلدر . ترکیه

اونبرسنه اقامتدن سوکره مصردن دخی اخراج ایداشدر . بورادن هندستانه کیده رک تألیفات ایله اشتغال ایتشدر که ماته ریالیزم و مسلک بابی علیه باز دینی اثر لری یک مشهوردر .

۱۸۸۲ ده فرانسه به کیتیش روسیه . انکاتره ، ترکیا و مصر و سودان حقه ده غزته لر سیاسی بر جوق سدر یازمش و بونلر آوروپا رجال سیاسونکو و علم و اسلامیت . د دایر فرانسه فیلسوفلر دین ره نان ایله اوزون اوزادی به ایتدی که باحثه لرده غرب علماسک مظهر تقدیر و تحسینی اولمشدر . اوراده «عروا لوفتی» اسمیه عالم اسلامیتک تمایلی امرنده حیفار دینی عربی غزته ده بلاد اسلامیه نیک هر نقطه سده کمال احترام و اشتیاق ایله اوقوشدر . حاصلی آوروپاده جمال الدین هر زره به کندیسه فوق العاده توجهه مظهر اولمشدر واک بیوک محرر لر ، دیپلماتر ، عالمالره الفت ایتش اولدینی کی سودان مسئله لر لنده ده استیضاح ذکر ، تصدیق و رد سالبوری ولورد شورشل طرفلر دین انکاتره به دعوت اولمشدر .

برمدت سوکره آوروپایی ترک ایله نجید طرفلرینه کادیکی ایشدن عجم شاهی کندیسی تلفرافله دعوت ایتدیکندن اصفهان طریقله طهرانه کیتیش و یک زیاده مظهر حرمت اولمشدر . شیخ جمال الدین اکتساب ایتدیکی

افغان امیری دوست محمدخان عموچه زاده سی سلطان «حم» ک تحت اداره سنده بولسان هرات شهرینی فتح ایچون اعلان حرب ایامش اولدیندن ارکان و امرای عسکریه میانه شیخ جمال الدین ده ادخال اولمشیدی . اون سنه امتداد ایدن بو مجادله لردن سوکره مشار ایله هندستانه چکمش و رسته مرورنده سلطان عز زده ورنده و عالی ایشانک صدارتی اتاننده استانبوله کیشدر .

مشار ایله علوم و فوونه مقنون اولقله برابر نادر الامثال بر قوه حافظه به ده ملاک ایدی . بحران دائمی ایچنده کچن زمانلرده بیله کردیکی برلرده دائمی تحصیل

منقرض اوله جفته سلطان حیدر خان اولسون ؛ زیرا حفظی لازم اولان ترکیه در . سلطان کهنجه دائمی تدارک اولته بیلیر . دولت عثمانیه نیک محافظه سی لایدر زیر اکیسه اونک موقعی طومانی ایسته مز . ایستیه من وایسته مه ملیدر . بو محافظه اصلاحات جدیدیه متوقفدر حالوکه استانبوله شمعی حکومت بر سوسدن عبارت اولوب ناظر لر ، فلا نلر حقیقته سده سلطانات عادی خدمتکاریدر لر . امور اداره ، امور نافع ، امور مالیه هب سلطانن عبارتدر . یعنی هیچ بر لسی یوقدر بر شی وارسه اوده عدم انتظام ، ارتکاب و اسرافدن عبارتدر

بونلری منع ایتک و سلطانه اداره دن ال چکدیروب یالاکر مقام حکمداری وظائفله مکلف بر اقی لازمدر . و اداره حکومت اسلاملر و اوروپالیر دن مرکب بر هیئت مختلطه نظارت ایتلیدر .

س — ترکیه حکومتده اوروپایی مأمورینی الزمی کورر سکر ؟

وامبهری — قطعاً . و ماضیده ، حالده امثالی بوق دکادر . عساکر بحریه ایچون سلطان بیله بر مقدار جلب ایتشدر بناء علیه اوروپایی مأمور لرک وجودی سلطانات مداخلاتی منع و اصلاحاتک تطبیقته لازم استقرار ایتک عقیقته تسهیل ایچون الزمدر .

س — بواسطه اصلاحاتک موقع تطبیقه کله مه می ملحوظ دکیدر ؟

وامبهری — روسیه نیک مسلک حاضر نده صو کنه قدر دوامندن قور قیلور .

« شیخ السید جمال الدین افغانی »

شیخ جمال الدین ۱۸۴۹ سنه میلادی سنده افغانستانده کائن کابل شهرنده تولد ایتش و یک کنج ایکن ذکای فوق العاده سی هر کسک نظردقنی جلب ایلمشدر . امور عسکریه به صو کدرجه میل و آرزو سی بولندینی جهته هنوز اون اوچ باشنده ایکن باخ علیه سوق اولنان افغانستان اردوسنه التجاق ایتدیکی کی ۱۸۵۷ ده سپاهیلرک عصیاننده هندستانده بولنش و اورادن مکرمه یی بعد الزیاده ایران طریقله مهد حیاتی اولان کابل شهریه دعوت ایلمشدر . بو ایشاده

ایله اشتغال ایدردی . بو صورتله کتب عتیقه تی تمامیه تابع ایلمش ، عرب و عجم لسانلرله یازمش بالجه کتب فیضیه دن باشقه السنه شرقیه به نه قدر آثار ترجمه ایلمش ایسه عمومی تدقیق و مطالعه ایتش بر خطابی نظر لیر ایدی . الخاص مشار ایله کوزل بر مورخ اولدینی کی علوم اخلاقیه و طبیعه به اتسابی اعتبارله ده بر فیلسوف ایدی . اوزمان معارفه مأمور تعیین ایدیلر رک اخلاق و آداب عمومی و عادات اجتماعی به دایر صفوت پاشانک طای اوزرینه درس و مرکه باشلامش و افکار منوره احرارانه سی بعضلر نیک تعصبه طوقمش اولدیندن استیصال ایدیلان اراده اوزرینه در سعادتن حیفارلش ایدی . اورادن مصره کله رک منطق ، ادبیات ، فلسفه ، علوم دینی ، فلیکات و سائر در سارینه مباشرت ایتشدر . بو درس لری تعقیب ایدن طلبه یوماً فیوماً تر اید ایتدیکی کی مشار الیه ک نفوذ و شهریه ده آرتقده بولندیندن

معلومات شرقیه و غربیه سی جهته و عالم اسلامیتک بادی . انتخاری اولان بر رجالی اولمق حسیه ایرانک هر طرفدن مشار الیه زیارت ایتک اوزره بر نسلر ، عالملر ، مجتهدلر ، فوج فوج طهرانه کیشلر در . بونک افکار شاهی به بر نوع سو تأثیر حاصل ایلدیکی . مشار ایله ادراک ایلدیکندن مساعده طلب ایدرک روسیه به کش و اوراده دخی مشهور مسعود غزته سی محرری « قاقوف » حقه دن ستایشکارانه بر جوق مقاله لر نشر ایتشدر .

۱۸۸۹ ده پارس مشهرینی کورمک اوزره آشنای سیاحتده شامیرانه تصادف ایلش و واقع اولان اصراره مقاومت ایده میه رک بر لکده تکرار ابرانه کیتشدر . جمال الدینک ایرانه عودتی افکار عمومی آتشلا دینی کی شاهک کوسردیکی حرمت ده ایرانده بر دور انقلاب و اصلاحات کشاد ایدیلر جکنه امید بخش اولمقده ایدی . قانون مساوات ، عدالت و حریت اساسلرینه